

Vaspitno-obrazovni rad u Muzeju revolucije BiH

Vesna Kalezić
Muzej revolucije BiH
Sarajevo

Muzej revolucije BiH u Sarajevu osnovan je 25. XI 1945. s ciljem da proučava i muzeološki prezentira historijski razvoj revolucionarnog pokreta u Bosni i Hercegovini od polovine XIX vijeka do najnovijeg vremena. Muzej raspolaže sa 164.680 dokumenata, proglaša, letaka, plakata, fotografija, trodimenzionalnih predmeta, umjetničkih djela, bibliotečkog fonda, fono-filmskog materijala i drugog, raspoređenih i sređenih u odgovarajućim muzejskim zbirkama.

Do 1966. godine stručni radnici u Muzeju su se uglavnom bavili prikupljanjem i obradom eksponata, pripremama tematskih izložbi i radom na pripremi stalne postavke. Pedagoški rad se izvodio uz prezentaciju tematskih i pokretnih izložbi, a obavljali su ga svi zaposleni stručni radnici (kustosi).

Stalna postavka Muzeja revolucije BiH, sa 1500 autentičnih eksponata otvorena je 25. XI 1966, u novom namjenski izgrađenom objektu. Ona obuhvata četiri tematske cjeline iz historije revolucionarnog radničkog pokreta u Bosni i Hercegovini, i to: prvi dio 1878–1918, drugi 1918–1941, treći 1941–1945 i četvrti dio 1945–1963.

Nakon otvorenja nove stalne postavke u Muzeju je formirana i posebna specijalizovana služba – Pedagoški odsjek (docnije Odsjek za rad s publikom) s dva izvršioca.

Od svog osnivanja pedagoški rad u Muzeju prolazio je kroz različite faze, s postepenim osavremenjivanjem metodološkog pristupa u edukativnom radu muzejskog pedagoga. Muzejski pedagozi su u početku održavali brojna informativna predavanja o potrebi i značaju posjete Muzeju revolucije BiH u školama (osnovnim i srednjim), vojnim poštama, radnim kolektivima i mjesnim zajednicama. Nakon razgovora, zapaženo je, uslijedile su masovnije posjete učenika osnovnih i srednjih škola Muzeju, kao i čitav niz drugih akcija i oblika saradnje Muzeja i školâ. Ona se odvijala putem raznih vidova pedagoškog rada, i to kroz posjete izložbama Muzeja, predavanja, projekcije dokumentarnih filmova, susrete učenika sa učesnicima revolucionarnog radničkog pokreta i NOR-a, prijeme učenika u Savez pionira Jugoslavije, SSOJ i SKJ, polaganje svečane zakletve Savezu izviđača Jugoslavije, zatim, kroz razgovor muzejskog pedagoga s profesorima o edukativnim mogućnostima koje pruža

Muzej u savladavanju metodskih jedinki iz nastave historije uz korištenje muzejskih eksponata, prezentaciju tematskih izložbi u prostorima Muzeja, organizovanje partizanskih večeri, recitala i koncerata. Aktivnosti se provode u saradnji s Kamernim teatrom 55, Muzičkom omladinom BiH, Vojnim orkestrom Doma JNA u Sarajevu, horskom i recitatorskom sekcijom Djeca Sarajeva i sl. Osim ovoga, tradicionalno se organizuju kviz-takmičenja za učenike osnovnih škola s teritorije Bosne i Hercegovine i to Titovim stazama revolucije i Susret historije i mladosti Sarajeva. Pedagozi Muzeja revolucije BiH sudjeluju u radu tradicionalne akcije – ljetne škole Sutjeska na Tjentištu, a u prostorijama Muzeja formirala se jugoslovenska pionirska brigada za Saveznu radnu akciju na Kozari itd.

Osim pobrojanih aktivnosti, Odsjek za rad s publikom Muzeja organizovao je i nagradni likovni konkurs za učenike osnovnih škola u SR Bosni i Hercegovini o likovnoj obradi literarnog djela iz NOR-a i revolucije. Od prispjelih radova poseban žiri (muzejski pedagog, historičar umjetnosti i profesor likovnog vaspitanja) odabrao je radove koji su prezentirani na veoma uspješnoj izložbi. Nagrađena je najbolja škola, Osnovna škola iz Hašana i njeni učenici, veoma vrijednim nagradama koje je Muzej dobio kao donaciju od raznih radnih organizacija.

Poseban vid stalne i veoma bogate aktivnosti u saradnji Muzeja s učenicima i studentima izvodi se putem korištenja veoma bogate stručne biblioteke Muzeja, kao i ostalih zbirki, arhivske, fotografija, umjetničkih djela te trodimenzionalnih predmeta za pripremanje maturalnih, seminarskih i diplomskih radova.

Saradnja PPZ-a Bosne i Hercegovine i grada Sarajeva, kao i SIZ-ova osnovnog, srednjeg i usmjerenog obrazovanja i vaspitanja BiH i Muzeja konstantna je i traje godinama kroz redovno refundiranje troškova za posjetu školâ Muzeju. Na inicijativu Muzeja i PPZ-a Bosne i Hercegovine organizovano je savjetovanje Muzeji i škole za učešće muzejskog pedagoga, profesorâ historije i likovnog vaspitanja još 1971. godine.

U saradnji Muzeja i školâ pokušalo se pristupiti osnivanju kluba prijatelja Muzeja, ali je nakon kratkog vremena taj klub prestao postojati zbog slabe zainteresovanosti prosvjetnih radnika.

Saradnja s JNA uglavnom se ostvaruje putem organizovanih posjeta vojnika i pitomaca izložbama Muzeja, zatim gostovanjem s tematskim izložbama u kasarnama, prisustvovanjem recitalima, pozorišnim predstavama i stručnim predavanjima u prostorima Muzeja, kao i učešćem vojnih orkestara u programu prilikom organizovanja raznih manifestacija u Muzeju – prijemâ u Savez pionira Jugoslavije, SSOJ, SKJ i sl.

Izuzetno važna djelatnost Odsjeka za rad s publikom je saradnja s radnim organizacijama, posebno s marksističkim centrima. Ona se izvodi kroz organizovane posjete radnika i polaznika Muzeju i prisustvovanje predavanjima koja su u sklopu Škole SKJ – Studijskog centra GK SK BiH Sarajevo. Uz predavanja se održavaju i filmske projekcije dokumentarnih filmova u kino-sali Muzeja.

Osim ove djelatnosti i saradnje s radnim kolektivima u dugogodišnjoj praksi Muzeja je i plasiranje prigodnih tematskih izložbi u fabričkim halama, kao i kolektivne posjete radnika Muzeju na otvaranje izložbi te prisustvovanje veoma uspješnim gostovanjima Kamernog teatra 55 u muzejskim prostorima.

Pedagoška služba Muzeja je organizovala i veoma uspješnu saradnju s mjesnim zajednicama na terenu kroz plasiranje tematskih izložbi u mjesnim zajednicama, zatim predavanja, posjete građana Muzeju prilikom tradicionalnih susreta bratskih mjesnih zajednica iz svih krajeva SFRJ i sl.

Pedagozi u Muzeju kontinuirano prate i evidentiraju posjetu Muzeju i izložbama po kategorijama: građani, učenici, studenti, vojnici i stranci, te iznose podatke o grupnim i pojedinačnim posjetama.

Propagandno-publicistički rad u okviru pedagoške službe Muzeja izvodi se putem informisanja javnosti o radu institucije i njenim akcijama: putem štampe, periodičnih publikacija, emisija na RTV Sarajevo, zatim putem plasiranja tematskih izložbi na terenu, izdavanja kataloga stalnih i tematskih izložbi na srpskohrvatskom i engleskom jeziku, letaka i plakata kojim se pozivaju posjetioci na postavke. Često se u propagandno-informativne svrhe koriste reklamni kartoni, razglednice, suveniri, značke, bedževi i prigodne publikacije. Muzej je bio i jedan od suorganizatora izlaska turističkog vodiča s itinererom za đačke ekskurzije po Bosni i Hercegovini (s naznačenim posjetama najznačajnijim mjestima iz novije istorije i NOR-a). U okviru propagandno-informativne djelatnosti u listu Male novine povremeno je izlazila rubrika Iz Muzeja revolucije BiH u kojoj je pjesnikinja i književnica Dara Sekulić na pristupačan način u formi priče obrađivala pojedine eksponate Muzeja, jasno uz punu saradnju kustosa-pedagoga ili kustosa iz odgovarajuće zbirke Muzeja, kako bi ih što više približila mladom čitaocu i pridonijela njihovoj zainteresovanosti za Muzej.

Poseban oblik aktivnosti Muzeja revolucije BiH u edukativnom smislu je dugogodišnja stalna izložbe-

na aktivnost, koja se ogleda kroz realizaciju: stalnih postavki iz mreže muzeja u Bosni i Hercegovini (ukupno 21), tematskih izložbi, od kojih je znatan broj pokretnih, (ukupno 75), razmjene postavki u okviru međumuzejsko-međurepubličke i međunarodne saradnje (ukupno 44).

Sadržajno i po tehnici ove izložbe se mogu podijeliti na: a) tematiku iz NOR-a i revolucije, čisto istorijske s korištenjem građe iz depoa Muzeja (arhivalija, fotografija, umjetničkih djela, trodimenzionalnih predmeta, bibliotečkih rariteta i štampe), b) tematiku iz naprednog radničkog pokreta i istorije KPJ (SKJ), čisto istorijske s korištenjem građe iz depoa Muzeja kao i građe iz drugih srodnih institucija u Republici i zemlji, i c) specijalizovane izložbe od materijala iz muzejskih zbirki (likovne, arhivske, trodimenzionalnih predmeta, fotografija, bibliotečkih rariteta i štampe, numizmatičke, filatelističke i druge).

Sve te izložbe, a posebno pokretne tematske izložbe, koje širinom tematike i svih oblika tehnika koje su na njima zastupljene dugi niz godina nailaze na veoma veliku zainteresovanost posjetilaca, a naročito u manjim mjestima, gdje su takve manifestacije prava rijetkost.

Razmjena izložbi veoma je široko razgranata i bogata već čitav niz godina, a posebno od 1966, kada je Muzej nakon preseljenja u namjenski izgrađen objekat stekao i tehničke uslove, pored ostalih prostor i salu za tematske izložbe s mobilijarom tzv. roštiljem na stropu, s osvjetljenjem i ozvučenjem. Izložbena aktivnost Muzeja bila bi nezamisliva kod realizacije i postavke izložbi bez uhodanog tima koji čine: kustos, arhitekta, istoričar umjetnosti, kao i foto-služba, preparatorska radionica, stolarska radionica i kopir-tehnika.

Na planu razmjene saraduje se gotovo sa svim muzejskim kućama u SFRJ koje obrađuju noviju istoriju, kao i s mnogima muzejskim institucijama u svijetu.

U zaključku treba da iznesemo i naše zapažanje da se u posljednje vrijeme smanjuje interes prvenstveno prosvjetnih radnika za korištenje usluga koje pruža Muzej, potreban prije svega mladoj generaciji radi što boljeg upoznavanja naše bliže prošlosti. Pretpostavljamo da je tome uzrok slaba motivisanost prosvjetnih radnika za taj vid proširivanja znanja u nastavi istorije, a takođe neke naše greške u organizacionom smislu.

Na kraju, potrebno je istaći da uprkos svim pobrojanim dugogodišnjim aktivnostima i dostignućima na planu edukativno-prezentacijske djelatnosti Muzeja, ipak stručni radnici Muzeja revolucije BiH nisu u potpunosti zadovoljni zainteresovanošću za materijalni položaj i tretman kulturne djelatnosti u našoj sredini. Pedagoški rad, svakako jedan od najznačajnijih oblika rada u muzejima, htjeli mi to ili ne, postaje stereotipan ako se ne obogaćuje novim, prije svega tehnološkim dostignućima – videotehnikom, minirama, kompjuterima i drugim najsavremenijim oblicima komunikacije, koji se primjenjuju u muzejskim ustanovama širom svijeta.

Primljeno: 10. 11. 1988.

SUMMARY

Educational Activities in the Museum of the Revolution of Bosnia and Herzegovina in Sarajevo

---

Vesna Kalezić

The Museum of the Revolution of Bosnia and Herzegovina in Sarajevo was established in 1945 and it now present the historical development of the revolutionary movement in Bosnia and Herzegovina from the middle of the 19th century to the present day. The permanent exhibition arrangement was launched in 1966 in the new building, erected for this purpose. It contains 1500 museum exhibits of the 164,680 total number in the possession of the museum. A department for contact with the public was organized next, which employs two pedagogues. Teaching in schools is a very well developed activity, which includes visits to the museum and its exhibitions, lectures, documentary films projections, get-togethers with participants of the People's Liberation War, organizing of recitals and concerts on the museum premises etc. The Museum organized a quiz-show for students with the theme "The Path's of Tito's Revolution" and a prize winning art competition for primary school children, their task being the illustration work with a theme from the war and the revolution. Their work was later exhibited in the museum. The Museum cooperates with the Yugoslav National Army, organizing group visits to the museum and lectures, whereas military bands take part in museum programmes. There is also a lively cooperation with various firms and institutions. Various public relations activities are used to inform a wide public on the Museum and its activities and programmes. Exhibitions staged in the Museum are a special type of educational activity. Cooperation and exchange of exhibitions are realized with museums of recent history in Yugoslavia and in the world.